mille järgi sotsiaalne ruum *("social space")* ja geomeetriline ruum *("geometrical space")* on üksteisest tublisti erinevad. Sedasama võib ütelda „geomeetrilise ja sotsiaalse distantsi" *("geometrical and social distance")*, aga ka positsiooni ja liikumiste (paigavahetuste) kohta sotsiaalses ja geomeetrilises ruumis. Kohamääramine füüsikaliste nähtuste maailmas toimub teatava objekti positsioonimääramise teel teiste objektide (näit. päikese, Greenwich'i, meretaseme) suhtes. Sotsiaalses ruumis, mis on oluliselt maakera rahvastikust koosnev universumi liik, tuleb inimeste või sotsiaalsete nähtuste positsiooni leidmiseks määrata nende asend teiste inimeste või teiste sotsiaalsete nähtuste suhtes, mis on valitud lähtepunktideks *("points of reference")*.

Rahvastiku eristumisjooned piki sotsiaalseid rühmasid ja kihtisid (nagu rahvuslikud, kutselised, majanduslikud, poliitilised, usulised, rassilised, soolised, vanuslikud jne.) on spetsiifilised ega kokku üksteisega. Sotsiaalsete koordinaatidesüsteemi sedalaadi komponentide juures on ilmne, et sotsiaalne ruum on rohkem kui kolmemõõtmeline ja erinev geomeetrilisest ruumist. Mida rohkem rahvastik on sotsiaalselt eristunud, seda arvukamad on ka sotsiaalse ruumi mõõtmed. Sotsioloogia uurimisülesannete lihtsustamiseks on võimalikuks peetud taandada mõõtmete pluraliteeti kahte peamisse klassi, eeldades muidugi, et kumbki neist on jaotatav mitmesse alaklassi. Neid kahte peamist klassi on nimetatud sotsiaalse ruumi vertikaalseks ja horisontaalseks dimensiooniks. Nii võib ka sotsiaalset mobiliteeti uurida kahes peamises aspektis — püstses ja rõhtsas. Sorokin ongi ühe oma silmapaistvamaist töödest pühendanud püstsele sotsiaalsele liikumusele [34], samuti ungarlane Vida oma kavatsetud ühiskonnafilosoofilise triloogia ilmunud esimese köite [44].

Sotsiaalne mobiliteet rõhtsas vateväljas, mida võib kaheldamatult vaadelda ka olenevuses geograafilise ruumi antropoökoloogilistest teguritest, on jäänud, nagu eespool nägime, geograafide eneste hulgas muude küsimuste varju. Märksa tagasihoidlikumat käsitlemist kui vertikaalne sotsiaalne tsirkulatsioon on rõhtne liikumus leidnud ka sotsioloogilis-ökonoomilistes uurimustes. Vähe sellest, sotsioloogide peres on kogunisti avaldatud kahtlust ökoloogilise lähtekoha väärtuse suhtes. Üks mõõdukamaid sotsiolooge selle poolest, Sorokin, väidab, et ökoloogilisel lähtekohal *("ecological approach")* on sotsiaalsete nähtuste uurimisel vaid piiratud väärtus ja et ta ei ole rakendatav suurema osa sotsiaalsete muudatuste uurimisel:

„Ökoloogiline lähenemine võib haarata nähtusi ja muudatusi niipalju, kui need on lokaliseeritud ja reflekteeritud geomeetrilisel territooriumil,

Tartu VI, lk. 242